

Informatiebijeenkomst Regionale Energie Strategie

4 maart 2020, De Wiese Schalkwijk

De onderstaande vragen zijn gesteld tijdens de informatiebijeenkomst over de Regionale Energie Strategie op 4 maart 2020. Op deze bijeenkomst waren 70 aanwezigen, veelal uit Schalkwijk, maar ook uit Tull en 't Waal, 't Goy en Houten. De vragen zijn gerubriceerd en voorzien van een antwoord. Samen met de presentatie, voorzien van notities, vormen deze vragen en antwoorden het verslag van die avond.

Algemeen

1. *Wat doen jullie met de uitkomsten van de stellingen en dilemma's? Noem je ze representatief?*

Nee, wij hebben niet de illusie dat de 70 aanwezigen vanavond representatief zijn voor de gehele bevolking van Houten, of het buitengebied. Daar zijn de stellingen en dilemma's ook niet voor bedoeld. Ze zijn bedoeld om een gevoel te krijgen bij de gesprekken die we de komende maanden met elkaar zullen gaan voeren. En bij de soms lastige keuzes waar we voor staan.

De uitkomsten staan wel in het verslag van de avond (zie de presentatie met notities), maar slechts als weergave van de avond. Er wordt geen enkele status aan deze uitkomsten ontleend.

2. *Zijn er gegevens over de energieanalyse in U10-verband na te lezen?*

Ja, de energie-analyse is te vinden op de website van de samenwerkingsorganisatie U10. Via [deze link](#) komt u direct bij de energie-analyse.

3. *Er zijn verschillen in beleid voor verschillende sectoren: bijv. kantoren moeten energielabel C hebben, terwijl kassen energieneutraal moeten worden. Kunnen jullie daar bij gemeente Houten over nadenken om één lijn te trekken?*

Het genoemde beleid is landelijk beleid. Daar heeft de gemeente geen directe invloed op. Voor de Regionale Energie Strategie kijken we naar alle energieverbruik en opwekmogelijkheden. Daarbij geven we ook een aantal randvoorwaarden mee aan de Rijksoverheid. Zonnepanelen worden bijvoorbeeld lang niet zoveel op kantoorgebouwen gelegd als op huizen. Daar zijn verschillende redenen voor. Daar zouden we graag meer op kunnen sturen.

Uitgangspunten voor de Regionale Energie Strategie

4. *De nationale doelstelling heeft het over het verminderen van de CO₂-uitstoot ten opzichte van 1990. Is de CO₂-uitstoot niet gestegen sinds 1990? En is de huidige opgave dan niet te klein?*

Het klopt dat de CO₂-uitstoot sinds 1990 gestegen is. Daardoor is de opgave om 49% te besparen ten opzichte van 1990 een grotere opgave geworden. De lokale ambitie is om uiteindelijk (per saldo) geen CO₂ meer uit te stoten. Ook die opgave is door de toename van CO₂-uitstoot sinds 1990 groter geworden.

5. *Na de energietransitie zal energieverbruik stijgen, bijvoorbeeld door elektrisch rijden en andere manier van verwarmen. Is dit onderdeel van de RES?*

In de verschillende scenario's van de energieanalyse (zie ook vraag 2) is daar rekening mee gehouden. Ook de afspraken die gemaakt zijn in het nationale Klimaatakkoord houden daar

rekening mee. Deze groeiende elektriciteitsvraag en de ruimte die dat vraagt, is één van de belangrijkste redenen waarom de regio U16 maximaal wil inzetten op energiebesparing.

6. *Wordt er ook gekeken naar **andere opwekmogelijkheden** dan zonnenvelden en windmolens, bijvoorbeeld zonnepanelen op geluidsschermen langs wegen? En wie beslist daarover?*

Ja, daar wordt ook naar gekeken. Eén van de denkrichtingen voor zonnenvelden is bijvoorbeeld om vooral zonnepanelen langs infrastructuur te plaatsen. Als je dat op geluidsschermen of in bermen zou willen doen, heb je de medewerking van de wegbeheerder nodig. Voor snelwegen is dat Rijkswaterstaat. Dat willen we ook benoemen in de randvoorwaarden die we aan de rijksoverheid gaan stellen.

7. *Wanneer wordt de afweging gemaakt waar wordt opgewekt? En wordt dan ook gekeken wat slim is qua investering?*

In deze fase van de ontwerp-RES kijken we alleen nog naar hoeveel er opgewekt zou moeten/kunnen worden. Daarbij kijken we wel al voorzichtig naar waar dat het meest kansrijk lijkt. In de volgende fase, als we de RES 1.0 gaan maken, dan worden zoekgebieden aangewezen. Dat wordt nog een ingewikkelde puzzel, waarin veel verschillende belangen moeten worden afgewogen.

De benodigde investeringen zijn daar een onderdeel van. Zo weten we bijvoorbeeld dat het qua netwerkinvestering relatief duur is om de daken van schuren vol te leggen met zonnepanelen, maar tegelijkertijd is dat het eerste wat iedereen roept: "Leg de daken vol om het landschap te sparen." Dat soort afwegingen zullen we in de RES 1.0 moeten gaan maken.

8. *Is geld het enige belang?*

Nee, geld is een belang, maar er zijn er meer. Denk bijvoorbeeld aan landschap, natuur, landbouw, woningbouw, netcapaciteit, ... Als die aspecten spelen een rol in de afwegingen die we in de RES 1.0 moeten gaan maken. Daarbij helpt het dat de U16-regio niet alleen bezig is met de Regionale Energie Strategie, maar ook met een Ruimtelijk Economisch Programma (REP; zie vraag 12).

9. *Stemmen de RES-regio's hun maatregelen af op elkaar?*

Ja, de verschillende RES-regio's stemmen hun plannen op elkaar af. In deze fase van onderzoek en ontwerp is dat nog beperkt. Via de provincie blijven we op de hoogte van de andere twee RESsen in de provincie Utrecht. En we worden door het Nationaal Programma RES op de hoogte gehouden van de totale voortgang in Nederland.

Richting de RES 1.0 zal veel meer afstemming gezocht worden. In de zomer zullen gesprekken plaatsvinden tussen de verschillende RES-regio's en het Nationaal Programma RES. De insteek van die gesprekken is het versterken van de RES-en en te kijken of de landelijke opgave van 35 TWh gehaald is of haalbaar te maken is.

10. *Hoe strategisch moet je zijn met het eerste bod? Moeten we niet afwachten?*

Strategisch handelen of afwachten heeft geen zin. We hebben nu de kans om zelf de regie te voeren op wat deze regio gaat opwekken. We kunnen zelf bepalen wat realistisch is hier in de U16-regio.

11. *Wat schat Houten in dat het conceptbod wordt voor wat we hier in de regio gaan opwekken?*

Daarover lopen nu, 4 maart, de gesprekken nog. Programmamanager Bregje Tettelaar spreekt op basis van alle onderzoeken de persoonlijke inschatting uit dat dat eerder richting de 2 TWh dan richting de 1TWh zal zijn.

*12. Kunnen we ook **woningbouw en energie uitruilen**? Gaat woningbouw (sociale huur) geen prioriteit krijgen boven energie?*

De U16-regio heeft inderdaad naast een energie-opgave ook een woningbouwopgave. En die woningbouwopgave zal ook weer leiden tot bijvoorbeeld een mobiliteitsopgave. Al die opgaves zullen een plek moeten krijgen in de regio. Ook Houten wil daar een bijdrage aan leveren. Over waar Houten meer woningen gaat bouwen in de toekomst maken we de Ruimtelijke Koers.

De U16-regio maakt een Ruimtelijk Economisch Programma (REP). Daarin hebben al die verschillende belangen een plek en worden ten opzichte van elkaar afgewogen: waar heeft het ene belang voorrang en waar het andere, waar kunnen ze gecombineerd worden? De RES is de input voor het “energie-belang” in het REP.

Lokale initiatieven

*13. Stel dat inwoners, bijvoorbeeld op het Eiland van Schalkwijk, **zelf een plan willen maken voor duurzame energie**. Vinden ze dan een gewillig oor bij de gemeente? Kan dat bijvoorbeeld gefaciliteerd worden met de inhuur van experts?*

De gemeente is er voorstander van dat inwoners zelf initiatief nemen in de energietransitie. Je kunt beter zelf de regie nemen, want dan gebeuren ontwikkelingen onder je eigen voorwaarden. De gemeente ondersteunt lokale (bewoners)initiatieven met praktische ondersteuning via een (nog op te richten) aanjaagteam, gezamenlijke communicatie en subsidie. De raad heeft zelf net besloten (in februari) om daar extra in te investeren. Dat geldt voor bestaande initiatieven, maar ook voor nieuwe initiatieven. Programmamanager Bregje Tettelaar maakt graag een afspraak om te bespreken wat de ideeën zijn en welke ondersteuningsbehoefte er is.

Netwerk

*14. Hoe zit het met de **leveringszekerheid** van duurzame energie? De zon schijnt bijvoorbeeld alleen overdag en meer in de zomer dan de winter.*

Op dit moment kan via het elektriciteitsnetwerk nog veel schommelen in energieproductie opgevangen worden door het bij- of afschakelen van elektriciteitscentrales. Hoe meer duurzame energie er geproduceerd gaat worden ten koste van kolen- en gascentrales, hoe belangrijker opslag wordt. Daar zullen we naar de toekomst toe dus zeker rekening mee moeten houden. Nu wordt bijvoorbeeld al getest of je elektrische auto's als opslag kunt gebruiken. En er zijn ook experimenten met het variëren van energieprijzen om mensen te stimuleren vooral energie te gebruiken op het moment dat de zon schijnt of het flink waait. Want in ons gedrag kunnen we ook nog veel aanpassen.

Windenergie

*15. Hoe staat de gemeente tegenover **miniwindturbines**, bijvoorbeeld bij boerderijen?*

De gemeente heeft hier nog geen beleid voor. We zijn wel in gesprek met de andere gemeenten in de Kromme Rijnstreek om te kijken of we hier samen beleid voor kunnen maken.

In het provinciale beleid zijn windturbines met een ashoogte tot 20 meter onder voorwaarden toegestaan in het gehele landelijk gebied. Deze windturbines zijn bijvoorbeeld alleen toegestaan op bestaande bouwpercelen.

*16. Is er al een locatie aangewezen voor een **derde windmolenpark**?*

Nee, buiten Windpark Houten en Windpark Goyerbrug zijn er geen locaties voor windenergie aangewezen in Houten. In de Regionale Energie Strategie kan windenergie wel een serieuze bijdrage leveren. Er zullen dus ongetwijfeld meer windmolens komen in de U16-regio,

mogelijk ook in de gemeente Houten. Dat is precies waar we het in de volgende fase over moeten gaan hebben: waar gaan we ruimte bieden aan het opwekken van duurzame energie in onze regio?

*17. Windmolens hebben ook **nadelen**, zoals **geluid en slagschaduw**. Wordt daar wel rekening mee gehouden?*

Het klopt dat windmolens overlast kunnen geven door bijvoorbeeld geluid en slagschaduw. Daarom zijn daar ook wettelijke normen voor. In de zoektocht naar locaties voor windmolens in de U16-regio houden we daar uiteraard ook rekening mee. In de denkrichtingen is bijvoorbeeld al rekening gehouden met een minimale afstand tot bebouwing. Dat geeft een vrij grove indicatie van mogelijke locaties voor windenergie. Hoe verder we gaan inzoomen op locaties, hoe gedetailleerder ernaar gekeken wordt.

Zonnevelden

*18. Is er een **regie** op zonnevelden?*

Ja, de gemeente heeft een uitnodigingskader zonnevelden. Daarin staat bijvoorbeeld dat er in de hele gemeente Houten maximaal 100 hectare zonnevelden kunnen komen. Bovendien mag één zonneveld niet groter zijn dan 20 hectare. En per deelgebied is een eigen maximum vastgesteld, variërend van 5-30% van het gebied. Met stoplichtkleuren is bovendien aangegeven hoe kansrijk het is om in een deelgebied een zonneveld te realiseren.

Het volledige uitnodigingskader is te vinden op www.zonneveldenhouten.nl. Op dit moment wordt dit kader geëvalueerd. Naar aanleiding daarvan zou het gewijzigd kunnen gaan worden.

*19. Hoe maak je de keuze tussen **zonnepanelen op agrarische grond versus CO₂-opslag/reductie door de teelt die nu op die grond plaatsvindt**?*

Dat is inderdaad een lastige keuze. Het is bijvoorbeeld erg afhankelijk van het gewas hoeveel CO₂ wordt opgeslagen. In de eerste plaats is het een keuze voor de individuele agrariër wat hij/zij met de grond wil.

*20. Heeft **aanmelding van de Nieuwe Hollandse Waterlinie als UNESCO Werelderfgoed** gevolgen voor of daar energie kan worden opgewekt?*

Ja, in het gebied dat is aangemeld moet extra streng gekeken worden of een ontwikkeling de beschermde historische waarde niet schaadt. Dat geldt overigens niet alleen voor energie, maar voor elke ruimtelijke ontwikkeling. Als iemand iets wil in het UNESCO-gebied moet hij/zij een zogenoemde Heritage Impact Assessment (HIA) uitvoeren. Daaruit wordt dan duidelijk wat de invloed van het initiatief is op de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

*21. Zonnevelden hebben ook **nadelen**, bijvoorbeeld voor de bodem of schittering naar de omgeving. Wordt daar wel rekening mee gehouden?*

Ja, daar wordt rekening mee gehouden. Dat stelt vooral eisen aan de inrichting van een zonneveld. Dat is iedere keer maatwerk, afhankelijk van de locatie. In de RES zul je daar dus niet zoveel over terugvinden. Dat is meer iets voor de lokale uitwerking, zoals in ons uitnodigingskader zonnevelden (zie vraag 18).

Zon op dak

*22. Kun je als gemeente niet **afdwingen** dat zonnepanelen op (nieuwe) gebouwen worden geplaatst?*

Nee, dat kunnen we nu niet. Voor het bouwen van gebouwen gelden landelijke regels. Wij mogen in onze bouwvergunning niet strenger zijn dan die regels. Bij grotere projecten maken we wel extra afspraken over hoe duurzaam zo'n project moet zijn. Dan kunnen we wel verder

gaan dan de landelijke regelgeving. Dat wordt alleen niet vastgelegd in de vergunning, maar in de anterieure overeenkomst die we met initiatiefnemer sluiten.

Dit is bijvoorbeeld één van de voorwaarden die aan de Rijksoverheid willen vragen: meer mogelijkheden om verduurzaming af te dwingen.

*23. Zijn er **subsidies** voor particulieren voor plaatsen zonnepanelen?*

Particulieren kunnen bij de belastingdienst hun btw voor de aanschaf en het plaatsen van zonnepanelen terugvragen. Dat is een soort van subsidie. Hoe dit precies werkt, kun je lezen op de [website van Milieu Centraal](#). De gemeente heeft geen subsidies voor zonnepanelen.

*24. Wat is de **levensduur** van zonnepanelen?*

Die is ongeveer 20 tot 30 jaar. Technisch gaan ze eigenlijk langer mee, maar het vermogen neemt heel langzaam af. Na 20-25 jaar zitten ze op ongeveer 80% van het originele vermogen. Dan loopt vaak de garantie af.

De (centrale) omvormer van een zonnepaneelensysteem gaat overigens minder lang mee. Die heeft een levensduur van zo'n 10-15 jaar en zal dus een keer vervangen moeten worden tijdens de levensduur van de zonnepanelen.

*25. Is de **potentie van de agrarische daken** meegenomen?*

Ja, de potentie van agrarische daken is meegenomen in de scan van zon op dak. Ze vallen in de categorie 'grootschalig'. Een grote uitdaging voor die daken is de aansluiting op het elektriciteitsnet. Netbeheerder Stedin moet vaak lange kabels trekken om zonnepanelen op agrarische daken aan te kunnen sluiten.

*26. Wordt er **rekening gehouden met de draagkracht** van de daken?*

Ja, voordat je zonnepanelen op een dak legt, wordt altijd eerst naar de stevigheid van de dakconstructie gekeken. Bij woonhuizen zit dat eigenlijk altijd wel goed. Met name voor grotere daken is het een belangrijk aandachtspunt. Het dak van sporthal De Wetering is bijvoorbeeld verstevigd om de zonnepanelen van Opgewekt Houten erop te kunnen leggen.

*27. Kan de regering het **saldere**n niet in stand houden om plaatsing van zonnepanelen bij particulieren te stimuleren?*

De huidige salderingsregeling geldt tot 1 januari 2023. Daarna wordt de regeling in een periode van 8 jaar geleidelijk afgebouwd naar nul. Wethouder Hilde de Groot maakt zich ook zorgen over wat dit betekent voor de realisatie van zonnepanelen. De financiële aantrekkelijkheid van "zon op dak" is één van de punten die we vanuit de U16-regio als voorwaarde mee willen geven aan het Rijk.

*28. En hoe zit het met zonnepanelen op panden van **VvE's**?*

Bij Verenigingen van Eigenaren (VvE's) is het inderdaad extra lastig, omdat dat dak niet van één eigenaar is. Ook dat is een punt dat om bij de rijksoverheid onder de aandacht te brengen. Ondanks dat het lastig is, kunnen zonnepanelen op VvE-gebouwen ook nu al wel. Via onze regionale samenwerking U-THUIS zijn er speciale informatieavonden en cursussen voor VvE's. En op ons energieloket [Jouw Huis Slimmer](#) kun je een stappenplan aanvragen voor zonnepanelen met jouw VvE.

*29. Waarom tellen we **kleinschalige zon** op particuliere daken niet mee? Dan kunnen we het landschap behouden.*

De kleinschalige zonnedaken tellen niet mee in de Regionale Energie Strategie. Dat is landelijk zo afgesproken in het Klimaatakkoord. Maar ze tellen wel mee in de totale duurzame energieproductie van Nederland. Daarvoor is in het Klimaatakkoord een aanneme gedaan. Men verwacht dat tot 2030 de elektriciteitsproductie op kleine daken zal groeien met 7 TWh.

Warmte/ van het aardgas af

*30. Heel Nederland moet van het gas af. Is het slimmer om te wachten op **waterstof** en daarvoor het gasnetwerk in stand te houden?*

Waterstof is zeker ook een alternatief voor aardgas. Maar waterstof moet wel gemaakt worden en daar is veel energie voor nodig. Die energie zul je dan eerst duurzaam op moeten wekken. Met de huidige technieken betekent dat meer windmolens en zonnepanelen.

Daarom kijken we voor de Transitievisie Warmte naar alle alternatieven voor aardgas. Bijvoorbeeld bodemwarmte, warmte uit water of luchtwarmtepompen. In sommige gebieden kan het verstandig zijn om inderdaad te kiezen voor waterstof en het leidingennet voor aardgas daarvoor te gaan gebruiken.

Welke keuzes we in Houten gaan maken, is nu nog niet bekend. In 2020 en 2021 gaan we de Transitievisie Warmte maken. Daarin gaan we voor de eerste wijken die van het aardgas af gaan ook al de alternatieve warmtebron kiezen. Dat doet gemeente niet alleen, maar in gesprek met heel veel partijen. Zeker ook met de inwoners.

*31. Kunnen jullie iets vertellen over de onderzoeken naar **aardwarmte/geothermie**?*

In de regio U16 is de ondergrond eigenlijk niet zo goed in beeld. We weten dus niet of deze potentie heeft aardwarmte of hoe diep je daarvoor zou moeten boren. Daarom worden er nu verschillende onderzoeken gedaan.

Er loopt nu een landelijk onderzoek dat langs een aantal lijnen in Nederland de ondergrond beter in kaart brengt. Dat onderzoek komt ook door de gemeente Houten, ongeveer langs de A27. Grondeigenaren en inwoners en bedrijven in de directe omgeving zijn daarover geïnformeerd door het bureau dat dit onderzoek uitvoert.

Op twee plekken in deze regio lopen voorbereidingen voor proefboringen voor ultradiepe geothermie: in Utrecht en Nieuwegein. Dan wordt kilometers diep geboord om te kijken of daar goed warmwater-lagen zitten.

Overige energiebronnen

*32. Ik hoor niks over **biomassa** of **kernenergie**. Zijn deze niet in beeld voor deze RES?*

Biomassa is wel een bron die meegenomen wordt in de RES, maar de potentie daarvan is nog niet groot. Er is best veel biomassa nodig om daar energie van te maken en de herkomst van de biomassa is nogal eens een discussiepunt.

Bij kernenergie kun je vraagtekens plaatsen hoe duurzaam dit is, gezien het afval. Daarnaast kost het bouwen van een kerncentrale al snel een jaar of dertig. Voor de RES 1.0 kijken we naar de komende tien jaar. Voor die periode is kernenergie dus praktisch gezien geen optie. Daarom is een landelijk uitgangspunt voor de Regionale Energie Strategieën dat kernenergie tot 2030 “niet in beeld is”.

*33. Kunnen we de **waterkrachtcentrale** in de stuw **Hagestein** herstellen om energie op te wekken?*

Daar is door Rijkswaterstaat naar gekeken in het recente verleden. Daarbij werd duidelijk dat er veel investeringen nodig zijn om deze centrale weer werkend te maken. Niet alleen technisch, ook vissterfte is daarbij een issue en vraagt forse aanpassingen. Daarom is deze bron uit beeld verdwenen. Dat wil niet zeggen dat we hem vergeten zijn. Voor de toekomst blijft energie uit water interessant. Dat kan met een waterkrachtcentrale, maar de waterschappen doen bijvoorbeeld ook onderzoek naar te potentie om warmte uit oppervlaktewater te winnen.

Oproepen vanuit de zaal aan de gemeente/regio U16

Naast veel vragen hadden de aanwezigen ook nog een paar oproepen/suggesties voor de gemeente/regio U16:

- Ben zuinig op (goede) agrarische grond.
- Kwantificeer het verlies van natuur en landbouwgronden ook financieel. Die belangen lijken nu te worden vergeten.
- Besteed aandacht aan de opslag van energie. Dan heb je ook minder grond nodig voor energieproductie.